

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

*До 300-річчя з Дня народження
Григорія Савича Сковороди*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 4

Електронне видання

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
А 43

Редакційна колегія:

Подуфалова Т. В., канд. філол. наук, доцент, доц. каф. практики англ. усного і писемного мовлення, координатор з наук. роботи ф-ту іноземної філології (**головний редактор**); **Невська Ю. В.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. фонетики і граматики (**заст. головного редактора, відп. секретар**); **Князь Г. О.**, канд. філол. наук, доцент, декан ф-ту іноземної філології; **Кононова Ж. О.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. філології; **Кошечкіна Т. М.**, канд. пед. наук, доцент, доц. каф. нім. і романської філології; **Левченко Я. Е.**, докт. пед. наук, професор, проф. каф. англ. філології; **Перевозчикова К. А.**, голова СНТ ф-ту іноземної філології.

А 43 Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики
[Електронне видання]: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 4. 359 с.

У збірнику представлено наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

УДК 81'243
ББК 81.2

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.)

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

<i>Демченко Ксенія</i> . Художня своєрідність казок Еліонор Фардзон	85
<i>Добрянська Юлія</i> . Аспекти порівнянь жанру “CHICK LIT”	87
<i>Дорофейчик Вікторія</i> . Алюзія в англomовному медійному дискурсі	90
<i>Єнгібарян Людмила</i> . Сленгізми як лексичний засіб вираження емоцій в англійській мові	93
<i>Жадан Анжеліка</i> . Інтертекстуальність як ознака елітарної мовної особистості: алгоритм дослідження	96
<i>Жучкова Софія</i> . Відтворення міфологічного часopростору в романі Ніла Геймана «Книга кладовища»	99
<i>Запорожська Дар'я</i> . Стилiстичні засоби вираження «чорного гумору» в оповіданнях Стівена Лікока	102
<i>Зеленська Катерина</i> . Дидактичний інструментарій формування лексичної компетентності учнів старшої школи	107
<i>Зіньковська Владислава</i> . Вербально-семантичний рівень мовної особистості персонажа-вчителя (на матеріалі кінострічки «Тріумф: історія Рона Кларка»)	112
<i>Зоріна Дар'я</i> . Просторова організація роману Н. Геймана «Небудь-де»	119
<i>Ісаєнко Владислава</i> . Фразеологічна репрезентація образу суб'єкту неуспішної діяльності в англійській мові	121
<i>Кабачька Олена</i> . Вербалізація концептуальної метафори бажання в сучасних англomовних піснях	125
<i>Калініна Дар'я</i> . Структура часових маркерів у романі Халіда Госейні «І гори відповіли луною»	129
<i>Килипко Дмитро</i> . Художня концепція світу у творчості Ієна Мак'юена	132
<i>Кисляк Анастасія</i> . Комунікативні тактики автора в романі-антиутопії «451° за Фаренгейтом»	136
<i>Климець Ірина</i> . Символізм простору в автобіографічній повісті Джанет Вінтерсон «Крім апельсинів, є й інші фрукти» (“Oranges Are not the Only Fruit”)	139
<i>Ковальова Василина</i> . Риси поетики магічного реалізму роману С. Рушді «Опівнічні діти»	143
<i>Козакова Марія</i> . Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із компонентом-назвою предметів побуту в англійській та українській мовах	147
<i>Козуб Наталія</i> . Образ дороги в повісті «Кораліна» Н. Геймана	151
<i>Колесникова Ярославна</i> . Стилiстичні особливості використання професійної лексики в романі Маркуса Ортса «Lehrerzimmer»	154

- Ю.М. Лотмана). *Башкирский государственный университет, Филологические науки. Вопросы теории и практики.* № 7. Часть 1. 2013. С. 173–177.
5. Шаповал М. О. Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика. Навчальний посібник. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка.* 2013. С. 14–18.

ВІДТВОРЕННЯ МІФОЛОГІЧНОГО ЧАСОПРОСТОРУ В РОМАНІ НІЛА ГЕЙМАНА «КНИГА КЛАДОВИЩА»

Софія ЖУЧКОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О. С. Лазарева

У статті розглядаються особливості відтворення міфологічного часопростору та своєрідність авторської художньої концепції світу у романі Ніла Геймана «Книга кладовища». Висвітлюється ознаки міфологічного часопростору та співвіднесеність його з міфологічними архетипами та символами. Виокремлюються такі домінуючі ознаки міфологічного часопростору Геймана, як циклічність та протиставлення «свого/чужого» простору. У процесі інтретекстуального аналізу виявлені алюзії та ремінісценції.

Ключові слова: *міфологічний часопростір, хронотоп, міфологічна свідомість, алюзія.*

The article deals with specificity of the reproduction of the mythological chronotope and the originality of the author's artistic concept of the world in Neil Gaiman's novel «The Graveyard Book». The features of mythological chronotope and its correlation with mythological archetypes and symbols are highlighted. Such dominant features of Gaiman's mythological chronotope as cyclicity and opposition OWN/ALIEN spaces are singled out. Allusions and reminiscences were revealed during the intertextual analysis.

Key words: *mythological spacetime, chronotope, mythological consciousness, allusion.*

Наразі вивчення та аналіз часово-просторових зв'язків в художньому творі привертає увагу науковців. Дослідження мотивів персонажів, їхніх думок, дій, а також ідей автора, які транслюються у вимірах художніх часу і простору, сприяють глибшому розумінню сутності літературного твору. Саме тому літературознавці продовжують досліджувати природу художнього часопростору, його функції та способи відтворення в художньому тексті.

У літературному тексті художній час та простір можуть як співпадати з об'єктивною дійсністю, так і, залежно від задумки автора, відображати його уявлення про далеке майбутнє чи взагалі не бути визначеними.

Поняття «часопростір» (або «хронотоп») у літературознавстві ввів літературознавець М. Бахтін. У своїй роботі «Форми часу і хронотопу в романі»

М. Бахтін визначав хронотоп як «істотний взаємозв'язок часових і просторових відносин, художньо освоєних в літературі» [1, С. 234]. Також, за Бахтіним, найголовнішою та найбільш значущою частиною літературно-художнього хронотопу є художній час, який «густішає, ущільнюється, стає художньо-зримим», тоді як художній простір «інтенсифікується, втягується у рух часу, сюжету, історії», а «прикмети часу розкриваються у просторі, і простір осмислюється та вимірюється часом» [1].

М. Бахтін, Д. Лихачов, Ю. Лотман, Н. Копистянська, В. Топоров, Ф. Федоров у своїх наукових доробках звертаються до аналізу структури художнього тексту на різних його рівнях в аспекті художнього часопростору. Дослідники демонструють власне бачення концепції хронотопу залежно від історичної епохи, жанру, що досліджується, авторської індивідуальності письменника. На думку Н. Копистянської, хронотоп є не лише жанротворчим, а й «змістовим, структурним і філософським чинником», який бере участь у створенні тексту (внутрішньотекстовому напруженні), підтексту (напруженні між текстом і підтекстом) та у «закладанні кодів надтексту, перекодуванні, апеляції до досвіду і уяви читача» [2, с. 172]. Ю. Лотман зазначив, що простір у художньому творі моделює різні зв'язки картини світу: часові, соціальні, етичні тощо [4].

У цій статті ставимо за мету розглянути особливості відтворення міфологічного часопростору в романі Ніла Геймана «Книга кладовища» та дослідити специфіку використання такої важливої ознаки у міфологічному часопросторі твору, як протиставлення «свого» і «чужого» простору.

Міфологічний часопростір є важливою змістотворною категорією світоглядної моделі художнього твору. Важливими ознаками міфологічного часопростору є співвіднесеність з міфологічними архетипами та символами, циклічність, протиставлення «свого/чужого» простору тощо.

У своєму творі «Книга кладовища» Ніл Гейман вибудовує такий художній всесвіт твору, завдяки якому у тексті втілюються основні принципи міфологічної свідомості: пошук героєм себе та своєї сутності. Ця самоідентифікація і є, на нашу думку, провідним мотивом творчості Геймана. Саме протиставлення «свого» і чужого» простору допомагає автору розкрити головну ідею роману «Книга кладовища» – хлопчик на ім'я Ніхто після смерті своєї родини потрапляє до «чужого» світу кладовища, де проходить певний шлях самопізнання та становлення задля протистояння кривднику.

Однак унікальність авторського світосприйняття полягає у тому, що кладовище не є постійно «чужим» світом для Ніхто, як і світ живих не є «своїм» для хлопчика. На початку твору головному герою півтора роки, для нього світ за порогом рідної домівки – невідомий і нерідний. Таке сприйняття оточуючого світу головним героєм від початку роману натякає на можливість розвитку героя: малюк у світі живих потрапляє у світ кладовища, який згодом стає його справжньою домівкою. Це підкреслюється у розділі «Божі пси», коли головний герой через «браму гулів» потрапляє до світу гулів, що є аллюзією на пекло, і там

він гостро відчуває, що він не належить до цього світу, а його світ – це кладовище, місце, де живі і мертві ходять поруч.

Основне місце подій – кладовище – також дозволяє автору створити у творі специфічний міфологізований часопростір. У перших розділах роману час наче статичний, ледь рухається, а про вік хлопчика повідомляється лише через короткі згадки автора або через зауваження живих людей, з котрими Ніхто випадково перетинається. Жителі кладовища «живуть» так, як і до смерті – постійно виконують те, що виконували раніше, вони наче застигли у часі, що знову підкреслює довгоплінність та циклічність часу на кладовищі.

Як стверджує В.К. Лозовік, простір у творі Ніла Геймана також є характерно дискретним: поза кладовищем існує цілий величезний світ, однак у свідомості героїв він є реальним лише в окремих своїх частинах [3].

В образі головного героя розкрита ще одна особливість міфологічної свідомості та особлива логіка художнього світу: герой може бути і собою, і кимось іншим, при цьому не викликаючи протиріч. Ніхто є «громадянином» кладовища і частиною цього потойбічного суспільства, він має деякі особливі здібності, яких його навчили мешканці кладовища, однак попри все це він залишається живою людиною, дитиною зі своїми потребами, переживаннями та обмеженнями, про що не забувають й інші мешканці кладовища.

Головний герой проходить шлях еволюції та самопізнання, за допомогою «громадськості» з кладовища він навчається базовим речам (читання, рахування й письмо), особливим навичкам, необхідним для виживання на кладовищі, а також набуває певних моральних цінностей, і коли настає слухний час (про який протягом роману час від часу нагадує інший персонаж роману – Сайлас), він прощається зі своєю «родиною», з усіма мешканцями кладовища, і відправляється у світ живих, світ, який колись мав стати його рідним світом.

Проведений аналіз міфопоетики Ніла Геймана дозволяє зробити висновок, що міфологічний часопростір у романі «Книга кладовища» Ніл Гейман відтворює за допомогою образу кладовища, де міфологізація часу і простору відбувається через зображення повсякденного «життя» душ мертвих, а також сприйняття ними та головним героєм оточуючого світу і світу поза межами кладовища, а також сприйняття головного героя як мешканцями кладовища, так і самим хлопчиком як «свого» і як «іншого». Саме ця амбівалентність є однією з визначних особливостей міфологічної свідомості. Такі міфологічні мотиви, як мотиви загибелі та відродження, пошуку своєї сутності та самопізнання є характерними для творчості Ніла Геймана та втілюють унікальність авторської картини світу та концепції сучасної людини.

Література

1. Бахтін М.М. *Форми часу та хролотопу в романі. Нариси з історичної поетики.* Москва: Художня література. 1986. С. 234-407.
2. Копистянська Н. *Художній час як категорія порівняльної поетики. Слов'янські літератури. Матеріали до XI з'їзду славістів.* Київ, 1993. С.15-21.

3. Лозовік К.В. Миф и сказка в творчестве Нила Геймана. Политематический журнал научных публикаций «Дискуссия», № 4 (34). 2013. С.124-132.
4. Лотман Ю.М. В школе поэтического слова: Пушкин. Лермонтов. Гоголь. Москва: Просвещение. 1988. С.251-292.
5. Neil, Gaiman. The Graveyard Book. Bloomsbury Children's Book, Bloomsbury Publishing. 2009. 304 p.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ «ЧОРНОГО ГУМОРУ» В ОПОВІДАННЯХ СТІВЕНА ЛІКОКА

Дар'я ЗАПОРОЖСЬКА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І. В. Жарковська

У статті проаналізовано стилістичні особливості поняття «чорний гумор» в гумористичних текстах. Визначено основні стилістичні засоби, що допомагають досягти ефекту характерного для «чорного гумору». Акцентовано увагу на амбівалентній природі, основних особливостях поняття «чорний гумор». З'ясовано, що основними стилістичними засобами «чорного гумору» є іронія, сарказм, антитеза, метафора, перифраз, алогізм та пародія.

Ключові слова: гумор, чорний гумор, іронія, сарказм, перифраз, метафора, антитеза, алогізм.

The article analyzes the stylistic features of the concept of «black humor» in humorous texts. The main stylistic tools that help to achieve the effect characteristic of "black humor" are defined. Attention is focused on the ambivalent nature and the main features of the concept of "black humor". It is found that the main stylistic means of "black humor" are irony, sarcasm, antithesis, metaphor, paraphrase, alogism and parody.

Key words: humour, black humour, irony, sarcasm, antithesis, metaphor, paraphrase, alogism and parody.

Питання гумору ще здавна привертало до себе увагу науковців різних дисциплін: культурологів, лінгвістів, літературознавців, психологів, філософів. Серед питань присвячених гумору були наступні: природа сміху (Арістотель, І. Кант, З. Фрейд), семіотика гумору (А. Карасик), мовні механізми створення комічного (Н. Арутюнова), гумор у психологічному аспекті (З. Фрейд) тощо. Добродушний гумор висміює часткові недоліки позитивних явищ, але чимало письменників звертаються до чорного гумору, як більш яскравого засобу для відображення реалій життя. Феномен чорного гумору досліджений у мовознавстві не достатньо, а тому існують лакуни через які не можна повністю прослідкувати специфіку цього явища. Метою нашого дослідження є проаналізувати стилістичні засоби створення гумористичного ефекту в оповіданнях Стівена Батлера Лікока. Для реалізації поставленої мети потрібно виокремити специфічні риси, притаманні поняттю «чорний гумор»,